

OTOP Team...?

โดย แสงระวี มูลเทพ
นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
สพอ.ลานกระบือ

“ชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจฐานรากมั่นคง” เป็นวิสัยทัศน์ของกรมการพัฒนาชุมชน ข้าพเจ้าในฐานะข้าราชการของกรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นพัฒนาการที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดพี่น้องประชาชนและภาคีเครือข่ายการพัฒนาในระดับพื้นที่ ได้เล็งเห็นว่า การดำเนินงาน “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือ OTOP” ซึ่งเป็นแนวคิดที่เน้นกระบวนการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ ในแต่ละหมู่บ้านชุมชนหรือตำบล สนับสนุนและส่งเสริมการนำทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการคุณภาพที่มีจุดเด่น สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน โดยยึดหลักการพึ่งตนเองของชุมชน เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนนั้น ได้มีการขับเคลื่อนและพัฒนาสินค้า OTOP มาอย่างยาวนาน ส่งผลให้มีสินค้า OTOP เกิดขึ้นมากมายในหลายพื้นที่ ก่อให้เกิดรายได้ให้กับพี่น้องประชาชนได้เป็นอย่างดี แต่ในทางกลับกันก็มีสินค้า OTOP อีกไม่น้อยเช่นกันที่ไม่สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นที่ต้องการของตลาดได้ เกิดความท้อ และเลิกดำเนินกิจการไปในที่สุด จากวิสัยทัศน์ของกรมการพัฒนาชุมชนและแนวคิดการก่อเกิดผลิตภัณฑ์ OTOP นั้นมีความสอดคล้องกันที่ว่า OTOP เป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นจากทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดคุณค่าและสร้างรายได้ เมื่อชุมชนมีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ก็จะส่งผลให้ชุมชนความสามารถพึ่งตนเองและเกิดความเข้มแข็งตามมา แต่ด้วยการขับเคลื่อน OTOP ในรูปแบบการบูรณาการการทำงานของภาคีการพัฒนาในระดับพื้นที่เล็กๆโดยเฉพาะในระดับหมู่บ้าน ตำบล นั้น ยังมีน้อย จะมีก็เฉพาะในระดับจังหวัด และอำเภอ ฉะนั้นเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนในฐานะหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนงาน OTOP ต้องส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างจริงจัง และเพื่อเป็นหน่วยคัดกรองเบื้องต้นและเตรียมความพร้อมของผลิตภัณฑ์ OTOP ที่ดี มีคุณภาพ เข้าสู่โครงการ/กิจกรรมต่างที่กำลังเกิดขึ้น ณ ขณะนี้มากมาย เช่น ร้านค้าประชารัฐสุขใจ บริษัทประชารัฐรักสามัคคี อีกทั้งประเทศไทยกำลังจะเข้าสู่การปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจใหม่ หรือ เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนโดยนวัตกรรมที่เรียกว่า ประเทศไทย ๔.๐ สินค้า OTOP ก็ต้องมีการปรับตัวและพัฒนาเพื่อให้อยู่ในตลาดและเป็นที่ต้องการของตลาดต่อไป จึงเป็นที่มาว่า ถ้าได้เงิน ๒๕,๐๐๐ บาท ข้าพเจ้ามีความตั้งใจที่จะสร้างรากฐานสินค้า OTOP ตั้งแต่จุดกำเนิดผลิตภัณฑ์ ไปจนถึงการได้มาซึ่งรายได้เข้าสู่ชุมชน ผ่านการทำงานในรูปแบบการบูรณาการการทำงานร่วมกันของภาคีการพัฒนาในพื้นที่ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ OTOP และกระบวนการทำงาน OTOP เป็นที่รู้จักทั้งในระดับหน่วยงาน เจ้าหน้าที่ และประชาชนทั่วไป โดยจัดตั้ง OTOP Team ขึ้น เพื่อเป็นที่ปรึกษาให้กับผู้ผลิตผู้ประกอบการ OTOP และกลุ่มอาชีพในพื้นที่ โดยมีกระบวนการดังนี้

พัฒนาชุมชนผู้กำเนิด (เริ่มต้นที่ตัวเรา)

๑. ศึกษาแนวทาง ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ การดำเนินงาน OTOP ตามแนวทางของกรมการพัฒนาชุมชน
๒. มีฐานข้อมูลผลิตภัณฑ์ OTOP ผู้ผลิตผู้ประกอบการ OTOP ในพื้นที่
๓. มีทักษะในการประสานงาน ติดต่อสื่อสาร
๔. มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า มีความยืดหยุ่นในงาน ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมตามสถานการณ์
๕. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
๖. มีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน

ก่อเกิดทีมที่ปรึกษา OTOP

๑. วิเคราะห์บทบาทหน้าที่และภารกิจหลักของหน่วยงานภาคีการพัฒนา นำไปสู่การวางแผนคัดเลือกหน่วยงานที่จะร่วมเป็นทีมที่ปรึกษา OTOP ในพื้นที่

๒. ทีมที่ปรึกษา OTOP ในระดับพื้นที่ดังกล่าว ควรลงลึกในระดับตำบล โดยพัฒนากรประจำตำบล จะต้องเป็นผู้ประสานงาน ให้ข้อมูล กระจายงาน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้เหมาะสมกับภารกิจของแต่ละหน่วยงาน โดยไม่ไปสร้างภาระงานเพิ่มให้กับทีมที่ปรึกษา OTOP เช่น ในส่วนของท้องถิ่น พัฒนากรประจำตำบลประสานให้ข้อมูลกลุ่ม OTOP ในพื้นที่รับผิดชอบของท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อให้ท้องถิ่นได้สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนากลุ่ม เป็นต้น

๓. เมื่อได้ทีมที่ปรึกษา OTOP แล้วต้องมีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจ ซึ่เป้าหมาย และวางแผนการพัฒนา กลุ่ม OTOP ร่วมกันตามภารกิจของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือกันในทุกภาคส่วนโดยให้มีหน่วยงานรับผิดชอบ ดังนี้

๓.๑ การให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน OTOP เช่น การขึ้นทะเบียน OTOP การจดวิสาหกิจชุมชน การขอมาตรฐาน ใบรับรองต่างๆ

๓.๒ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การออกแบบบรรจุภัณฑ์

๓.๓ การตลาด สถานที่จำหน่ายสินค้า

๓.๔ การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ OTOP

๓.๕ แหล่งงบประมาณ

๔. พัฒนากรประจำตำบลต้องเป็นผู้ขับเคลื่อนหลัก ประสานงาน เอื้ออำนวย การทำงานให้กับทีมที่ปรึกษา OTOP และกลุ่ม OTOP

๕. ติดตาม สนับสนุน วิเคราะห์ปัญหา สรุปการทำงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนางานต่อไป

พัฒนากลุ่มเดิม

กลุ่มเดิม หมายถึง ผู้ผลิตผู้ประกอบการ OTOP เดิมที่ขึ้นทะเบียน OTOP กับกรมการพัฒนาชุมชน และมีการยังคงมีการดำเนินงานอยู่

๑. ส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการที่เป็นไปตามแนวทางของกรมการพัฒนาชุมชน

๒. สร้างความรู้ ความเข้าใจ สร้างแรงจูงใจให้ผู้ผลิตผู้ประกอบการ OTOP ดึงศักยภาพของทรัพยากรภูมิปัญญาพื้นบ้านมาใช้ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย

๓. ต้องมีการบันทึกภูมิปัญญา การก่อเกิด เล่าเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร รวบรวมไว้เป็นข้อมูลของผลิตภัณฑ์ OTOP ของอำเภอ

๔. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ แปรรูป ผลิตภัณฑ์สินค้าชนิดใหม่ตามศักยภาพของผู้ผลิตผู้ประกอบการ OTOP ส่งเสริมการตลาด การจำหน่ายสินค้า โดยคำนึงถึงขีดความสามารถของผู้ผลิตผู้ประกอบการ OTOP เป็นหลัก

ส่งเสริมกลุ่มใหม่

กลุ่มใหม่ หมายถึง บุคคล หรือกลุ่มคน ที่นำทรัพยากร ภูมิปัญญาพื้นบ้าน มาก่อให้เกิดเป็นสินค้าและบริการ รวมไปถึงอาชีพอื่นๆ ในหมู่บ้านที่เห็นว่าเป็นช่องทางของการเพิ่มรายได้

๑. จุดประกาย ชี้นำ ส่งเสริมให้บุคคล กลุ่มคน มีผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากทรัพยากร ภูมิปัญญาพื้นบ้าน หรือจากการที่หน่วยงานไปสนับสนุน

๒. ทีมที่ปรึกษา OTOP ต้องคอยเป็นพี่เลี้ยง ให้คำปรึกษา อย่างใกล้ชิด เพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีความสอดคล้องกับแนวทางของการดำเนินงาน OTOP และเป็นการคัดกรองเบื้องต้นในการจะนำไปสู่สินค้า OTOP ที่ดีและมีคุณภาพ เป็นที่ต้องการของตลาด

๓. เมื่อได้ผลิตภัณฑ์ที่สามารถขึ้นทะเบียน OTOP ได้แล้ว ก็นำเข้าสู่กระบวนการของการพัฒนา OTOP ต่อไป

กิจกรรม

๑. ชี้นำทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของทีมที่ปรึกษา OTOP ระดับตำบล และวางแผนการพัฒนา OTOP ระดับตำบล

๒. ทีมที่ปรึกษา OTOP ระดับตำบลลงพื้นที่ติดตาม สนับสนุน การดำเนินงานของผู้ผลิตผู้ประกอบการ OTOP กลุ่มเดิม

๓. ทีมที่ปรึกษา OTOP ระดับตำบลค้นหาบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีอาชีพสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงาน OTOP พร้อมทั้งส่งเสริมให้เข้าสู่กระบวนการ OTOP

๔. ให้ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การแปรรูป และออกแบบบรรจุภัณฑ์

๕. ทีมที่ปรึกษา OTOP ช่วยเพิ่มช่องทางการตลาด ตามภารกิจของหน่วยงาน

๖. ทีมที่ปรึกษา OTOP ช่วยหางบประมาณสนับสนุน ตามภารกิจของแต่ละหน่วยงาน

๗. ประชาสัมพันธ์สินค้า OTOP โดยการจัดแสดงที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำเป็นแคตตาล็อก OTOP ทำเป็นของฝากของที่ระลึกของหน่วยงาน และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย

งบประมาณ ๒๕,๐๐๐ บาท

๑. จัดทำคู่มือ OTOP ให้กับทีมที่ปรึกษา OTOP

๒. จัดทำแคตตาล็อก/แผ่นพับ OTOP ให้กับหน่วยงานและประชาชนทั่วไป

๓. จัดทำบันทึกภูมิปัญญา การก่อเกิด คุณค่า เรื่องราวของผลิตภัณฑ์ OTOP

๔. ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจ OTOP Team

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. มี OTOP Team ตำบลละ ๑ ทีม

๒. ผู้ผลิตผู้ประกอบการ OTOP ได้รับการพัฒนาทั้งในด้านความรู้การขึ้นทะเบียน OTOP วิสาหกิจชุมชน การขอมตราฐาน ใบรับรองต่างๆ การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ การเพิ่มช่องทางการตลาด

๓. มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันของทีมที่ปรึกษา OTOP

๔. มีฐานข้อมูลสินค้า OTOP การบันทึกภูมิปัญญา ครบถ้วน ถูกต้อง

๕. สินค้า OTOP เป็นที่รู้จักมากขึ้น

การขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนไม่ว่าจะเป็นงานใดก็ตามให้ประสบผลสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภาคีในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคประชาชน การประสานงาน การบูรณาการการทำงานร่วมกัน ช่วยลดขั้นตอน ความซ้ำซ้อนในการทำงาน แต่ยังคงไว้ซึ่งเป้าหมายเดียวกัน คือ “การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของพี่น้องประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น”